

Sistem Programlama

Ders 4

Doç. Dr. Mehmet Dinçer Erbaş
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Dosya girdi çıktı işlemleri

- Dosya girdi / çıktı
  - Bu işlemler için kullanılan fonksiyonlar genellikle aşağıda belirtilen işlemleri yapar:
    - Dosya aç, oku, yaz vb.
  - **open, read, write, lseek, close**
  - Önbellek (ing: buffer) büyüklüğünün **read** ve **write** fonksiyonlarının çalışma hızına etkilerini inceleyeceğiz.
  - Yukarıda belirtilen fonksiyonlar tamponsuz veya önbelleksiz (unbuffered) girdi çıktı fonksiyonları olarak bilinir.
    - Read ve write fonksiyonları kernelde çalışan sistem çağrılarını başlatır.
  - Önbelleksiz I/O fonksiyonları ISO C standartının parçası değildir, ancak POSIX.1 ve Single Unix standartlarında bulunur

Dosya I/O

- Ayrıca birden fazla işlemin dosyaları nasıl paylaştığını ve bu işlemlerin bölünmeden nasıl yapıldığını inceleyeceğiz.
  - dup, fcntl, sync, fsync ve ioctl fonksiyonları

Dosya I/O

- Kernel sistemde kullanılan her dosyaya dosya belirteçleri üzerinden erişir.
  - Dosya belirteçleri negatif olmayan tamsayılardır.
  - Yeni bir dosya oluşturduğumuzda veya bulunan bir dosyayı açtığımızda kernel bu dosyaya bir dosya belirteci döner.
  - Bu dosya belirtecini kullanarak kullanmak istediğimiz dosyaya erişebiliriz.
- Unix kabuğu belli dosya belirteçlerini otomatik olarak oluşturur.
  - Dosya belirteci 0 ==> standart girdi
  - Dosya belirteci 1 ==> standart çıktı
  - Dosya belirteci 2 ==> standart hata
- Direkt olarak tamsayı değerlerini kullanmaktansa sembolik sabitleri kullanmak daha güvenlidir: `STDIN_FILENO`, `STDOUT_FILENO`, `STDERR_FILENO`.

Dosya I/O

- Dosya belirteçleri 0 ile OPEN_MAX arasında değer alabilir.
  - En eski Unix versiyonlarında bu değer 19 olarak belirlenmiştir.
  - Sonraki versiyonlarda bu değer 63'e çıkarılmıştır.
  - MAC OS X ve Solaris 9 gibi sistemlerde bu değer limitsizdir ve ancak sistemdeki hafıza miktarı, bir tamsayının alabileceği değer veya sistem yöneticisinin belirlediği bir değer ile sınırlanmıştır.
  - Linux 2.4.22 bir işlemin kullanabileceği dosya belirteci sayısını 1,048,576 olarak belirlemiştir.

I/O fonksiyonları

- Open fonksiyonu: open fonksiyonunu çağıran işlem tarafından bir dosya açılır veya oluşturulur

```
#include <fcntl.h>
```

```
int open(const char *pathname, int oflag, .../* mode_t mode */ );
```

Dönüş: OK ise dosya belirteci, hata ise -1.

- Son parametre kısaltılmış şekilde gösterilmiştir. Bunun anlamı geri kalan parametreler farklı sayıda olabilir demektir.
- Bu fonksiyonda son parametre yeni bir dosya oluşturulduğunda kullanılacaktır.
- Pathname değişkeni açılacak veya oluşturulacak dosyanın adıdır.

I/O fonksiyonları

- oflag değişkeni dosya açma şeklini belirler:
  - O_RDONLY Sadece okumak için aç
  - O_WRONLY Sadece yazmak için aç
  - O_RDWR Okumak ve yazmak için aç
- Bu seçeneklerden tam olarak bir tanesinin belirtilmesi gerekir.
- Aşağıdaki sabitler opsiyonel olarak belirtilebilir
  - O_APPEND Her yazma operasyonunda dosyanın sonuna yazar.
  - O_CREAT Dosya bulunmuyorsa oluşturulur.
  - O_EXCL O_CREAT yapılır ve dosya mevcutsa hata oluşturur.
  - O_TRUNC Eğer dosya mevcutsa ve O_WRONLY veya O_RDWR ile açılmışsa, dosya uzunluğu 0 olur
  - O_NOCTTY Dosya terminal bir cihaza erişiyorsa, bu cihazı kontrol terminali olarak belirlemez.
  - O_NONBLOCK Dosya FIFO, block özel veya karakter özel bir dosyaya işaret ediyorsa bloklama yapmaz

I/O fonksiyonları

- open fonksiyonu
  - Aşağıda belirtilen bayraklar opsiyonel olarak kullanılır
    - O_DSYNC Her yazma operasyonu fiziksel olarak tamamlanır. Dosya özelliklerinin yazılması beklenmez.
    - O_RSYNC Yazma bekleyen hafıza bloklarında okuma yapılmaz.
    - O_SYNC Her yazma operasyonu dosya özellikleri dahil tamamlanır.
  - open fonksiyonu en düşük değere sahip dosya belirtecini döner.

I/O fonksiyonları

- open fonksiyonu
  - Gereğinden fazla uzun yoladı veya dosya ismi verildiğinde iki farklı durum oluşabilir.
    - Örneğin MAX_NAME 14 ise ve 15 karakterlik bir isme sahip dosya oluşturulmak istendiğinde bir sorun oluşur.
  - System V'nin eski versiyonlarında verilen isim sessizce kısaltılır.
  - BSD-türevi sistemlerde bir hata döner. errno değeri ENAMETOOLONG olarak atanır.
  - POSIX.1 standartının bir parçası olan POSIX_NO_TRUNC sabiti uzun dosya isimlerinin kısaltılma veya hataya neden olma durumunu belirtir.

I/O fonksiyonları

- creat fonksiyonu: Yeni bir dosya ayrıca creat fonksiyonu ile yaratılabilir.

```
#include <fcntl.h>
```

```
Int creat(const char *pathname, mode_t mode);
```

Dönüş: OK ise dosya belirteci, hata ise -1.

- Bu fonksiyon open(2) tarafından kullanılmaz hale getirilmiştir.
  - Bu fonksiyonun kullanımı aşağıdaki ile aynıdır.
    - `open(pathname, O_WRONLY | O_CREAT | O_TRUNC, mode);`
- creat fonksiyonu ile önemli sorunlardan biri dosyanın sadece yazma için açılmasıdır. Kısa süreli kullanacağınız bir dosyaya bir şeyler yazıp okumak istediğinizde creat, close ve sonra open kullanmanız gerekir. Bunun yerine open ile hem yazma hem okuma için açabiliriz.
  - `open(pathname, O_RDWR | O_CREAT | O_TRUNC, mode);`

I/O fonksiyonları

- read fonksiyonu: açık olan dosyadan veri okunması için kullanılır.

```
#include <unistd.h>
```

```
ssize_t read(int filedes, void *buff, size_t nbytes);
```

Dönüş: okunan bytes sayısı, dosya sonu 0, hata ise -1.

- Eğer dosyanın sonunda istenen az byte kalmışsa, okunan kadar byte döner.
- Read bulunan offset değerinden başlayarak okur, okuma işlemi tamamladıktan sonra offseti okunan byte kadar artırır.

I/O fonksiyonları

- write fonksiyonu: Belirtilen açık dosyaya veri yazmak için kullanılır.

```
#include <unistd.h>
```

```
ssize_t write(int filedes, void *buff, size_t nbytes);
```

Dönüş: OK ise yazılan byte sayısı, hata ise -1.

- Write fonksiyonu yazılan byte sayısını veya hata döner.
- O_APPEND eklenmemişse write dosyanın başlangıcından yazmaya başlar.
- write tamamladıktan sonra ofset değeri yazılan byte kadar artar.

I/O fonksiyonları

- close fonksiyonu: Açık bir dosya close fonksiyonu ile kapatılır

```
#include <unistd.h>
```

```
int close(int fd);
```

Dönüş: OK ise 0, hata ise -1.

- Bir dosya kapatıldığında o dosya üzerinde kilit bulunduran işlemlerin kilitleri ortadan kalkar.
- Bir işlem sonlandığında o işlemin açtığı bütün dosyalar kernel tarafından kapatılır.
- Örnekler
  - mycat.c
  - ders4.c

I/O fonksiyonları

- lseek fonksiyonu
  - Her açılan dosya ile “okunmakta olan dosya ofseti” değeri saklanır.
    - Bu değer genellikle başlangıçtan itibaren okunan byte sayısıdır.
  - read ve write fonksiyonları okunmakta olan dosya ofsetinden başlar ve fonksiyon sonuçlandığında bu değeri okunan ve yazılan byte kadar ilerletir.
  - Varsayılan olarak bir dosya açıldığında, O_APPEND tanımlanmadığı sürece, ofset 0 olarak atanır.
  - lseek fonksiyonu kullanılarak açılmış dosyanın ofset değerini tanımlayabiliriz.

```
#include <sys/types.h>
```

```
off_t lseek(int filedes, off_t offset, int whence);
```

Dönüş: OK ise yeni dosya ofseti, hata ise -1.

I/O fonksiyonları

- lseek fonksiyonu
  - offset değerinin anlamı whence argümanının değerine göre farklılık gösterir.
    - SEEK_SET => Başlangıçtan itibaren byte sayısı
    - SEEK_CUR => Bulunulan noktadan byte sayısı
    - SEEK_END => Sondan itibaren byte sayısı
  - lseek kullanarak bulunduğumuz ofseti bulabiliriz.

```
off_t currpos;  
currpos = lseek(fd, 0, SEEK_CUR);
```
  - Ayrıca fonksiyonu kullanarak dosya içerisinde hareket edilip edilececeğini öğrenebiliriz.
    - Örneğin dosya belirteci bir pipe, FIFO veya sokete işaret ediyorsa, lseek fonksiyonu errno değerini **ESPIPE** yapar ve -1 döner.

I/O fonksiyonları

- lseek fonksiyonu
  - Dosya üzerinde hareket edebilmeyi kontrol için seek.c programı
  - Seek.c

```
$ ./seek < seek.c
seek OK
$ cat seek.c | ./seek
cannot seek
```